

INDHOLD

- 2 VELBESØGT FORSKERSEMINAR**
- 3 LEDER**
- 4 OPSAMLING PÅ STRATEGIPLAN**
- 5 DER MANGLER VIDEN OM SELVMORD**
- 6 SELVMORDSFORSØG HYPPIGST BLANDT DE HELT UNGE**
- 7 KVALITETSPROJEKT I GANG**
- 8 INDTRYK FRA EN KONGRES**

Overskuelig hjælp uden blindgyder

Vestfynsk projekt vil satse på at styrke de kommunale sagsbehandlere og skabe en bedre kobling mellem de eksisterende kommunale og amtskommunale tilbud

BOG TIL EFTERLADTE

I begyndelsen af maj udkommer *Sorgen ved selvmord, – en bog til de efterladte* skrevet af journalist Inger Anneberg.

Bogen er baseret på interview med omkring 40 efterladte og 10 professionelle. Den består af en række temaer, så som skyldfølelse, vrede, ansvar, modstridende følelser, hemmeligheder, fortællinger og tavshed. Desuden fokuseres på bestemte familierelationers betydning, bl.a. på at være efterladt ved gamle forældres selvmord. Ét kapitel ser på forholdene mellem psykiatrien og de efterladte samt på de professionelles særlige betingelser, når de arbejder med selvmordsrisici.

Forlaget Høst & Søn. 240 sider. kr. 250,-

DANSK FORENING FOR EFTERLADTE

I forbindelse med udgivelsen af ovennævnte bog af Inger Anneberg bliver nogle af bogens medvirkende samt en række professionelle inden for området inviteret til temamøde om efterlattes vilkår. Efter mødet vil der blive nedsat en arbejdsgruppe med det formål at forberede etableringen af en forening for efterladte.

AF JOURNALIST LIS AGERBÆK JØRGENSEN, FREELANCE FYN

Sagsbehandlere i kommunerne mangler beredskab og rutiner til forebyggelse af selvmordsforsøg hos børn og unge. Det er baggrunden for, at den amtslige Børne- & Ungerådgivningen Vestfyn iværksætter et projekt med forebyggelse blandt børn og unge.

– Kommunerne har ansvaret for at følge op på børn og unge med selvmordsadfærd, men der er en tendens til, at indsatsen består af en henvisning af barnet eller den unge til behandling uden yderligere opfølgning, siger projektleder, cand. psych. Kim Juul Larsen, og projektmedarbejder, socialrådgiver Bjørn Clausen.

Det vil de forsøge at ændre med projektet. Kommunen skal være krumtappen i det tværfaglige samarbejde, og projektet går ikke ud på at skabe et stort, ressourcetungt system, men at opkvalificere de eksisterende funktioner og sætte dem i system, så selvmordstruede børn og unge og deres familier får den rigtige hjælp i rette tid.

Ideen er at bakke op om behandlere i de små kommuner, hvor den person, der møder en selvmordstruet ikke altid har den fornødne faglige kompetence til at vurdere, visitere og lægge en bredere behandlingsplan.

Projektet skal også være med til at

lette adgangsvejene mellem de forskellige hjælpeinstanser, og det vil under alle omstændigheder opkvalificere børn og ungearbejdet for de kommuner, der går med, mener initiativtagerne.

Lodshjælp

Det gennemgående princip i projektet er at støtte børn og unge i nærmiljøet. Det skal blandt andet ske ved at indføre en såkaldt lodsordning, som går ud på at finde en voksen i den unges omgangskreds, som kan skabe kontakten til den unge. Det kan f.eks. være en kammerats mor eller far, en lærer eller en klubmedarbejder i ungdomsklubben.

I Otterup og Middelfart ser afdelingslederne for Børn- og ungeafdelingerne i socialforvaltningerne frem til at afprøve modellen. Begge steder tackles børn med selvmordsforsøg bag sig på samme måde som andre børnesager. Det vil sige med en grundig undersøgelse, som afdækker problemerne i familien, og en målrettet indsats, som kan variere fra familie til familie. Men de kendte metoder er ikke altid tilstrækkelige, da en selvmordsproblematik er sværere at tackle.

– Jeg blev chokeret, da vi som et led i forarbejdet til projektet opgjorde antallet af selvmordsforsøg blandt børn

og unge, og problemet er voksende, siger Lene H. Hansen, afdelingsleder i Otterup kommune.

– Hvis vi har mulighed for at tage nye metoder ind, skal det ikke være uforsøgt. Desuden er det godt, at nogen udefra gør vores politikere opmærksomme på, at vi har mange børn og unge, som forsøger eller truer med

at tage deres eget liv. I de små samfund på landet tror man tit, at det kun foregår andre steder. Endelig vil det skabe tættere bånd til Børne- & Ungerådgivningen Vestfyn, siger Lene H. Hansen.

Hjælp tæt på

Middelfart kommune er ikke specielt

belastet, hvad børn og unge med selvmordsadfærd angår.

– Men tallene stiger på landsplan, og måske kan projektet være med til at fjerne noget af det tabubelagte, der er omkring selvmord, siger Iver Veiersø Iversen, afdelingsleder i socialforvaltningen.

Ideen med en lodsordning er udmærket, mener han.

– Det er absolut en styrke at lade autentiske mennesker i de unges eget netværk klare tingene. Det er en rigtig indstilling, at hjælpen skal ydes tæt ved kilden – også ressourcemæssigt set – både i forhold til de mennesker, der er involveret, og af hensyn til økonomien.

– Det er nok rigtigt, at vi er tilbøjelige til at henvise til eksperter, når vi står over for børn og unge, der har prøvet at begå selvmord. Vi bliver tricket af vores egen dødsangst og tænker, at det må eksperterne vide noget om. Men ingen kommunal eller amtslig instans kan leve med, at unge og deres familier skubbes frem og tilbage, som vi ser nu, siger han.

Børne- & Ungerådgivningen Vestfyn opfordrer alle de 12 vestfynske kommuner til at deltage i udviklingen over det næste halvandet år.

FOREBYGGELSE AF SELVMORD OG SELVMORDSFORSØG BLANDT BØRN OG UNGE PÅ VESTFYN

Mål for projektet:

- Tilrettelægge det selvmordsforebyggende arbejde ud fra lokale forhold og behov i samarbejde med de enkelte kommuner
- Etablere klare retningslinjer og rutiner, så børn og unge med selvmordstruende adfærd opspores, identificeres, vurderes og visiteres til tilbud om relevant opfølgning eller behandling

Ved at:

- Etablere et beredskab i kommunen forankret i socialforvaltningen

- Udarbejde en lokal vejviser over lokal og regional hjælp
 - Organisere samarbejdet med lokale og regionale institutioner
 - Etablere en lodsordning
- Projektet støttes af Referencegruppen til forebyggelse af selvmordsforsøg og selvmord med 695.000,- kroner.

Yderligere information om projektet i Børne- & Ungerådgivningen Vestfyn fås på tlf. 64 43 34 77 mandag-tirsdag kl. 9-15.

Velbesøgt forskerseminar

Den 11. marts 2002 blev det andet forskerseminar om dansk selvmordsforskning afholdt på Odense Congress Center.

Formiddagen på det fynske kongrescenter var sat af til oplæg fra såvel forskere som praktikere. Maila Upanne, psykolog, ph.d. og udviklingschef ved STAKES, Det Nationale Forsknings- og Udviklingscenter for Velfærd og Sundhed i Helsinki holdt et oplæg med titlen *Principles and paradigms of suicide prevention – a conceptual model for analysis and planning*.

Herefter var der et oplæg fra forskningsgruppen Ældre og selvmord, hvor flere medlemmer var på talerstolen

og beskrev deres igangværende projekter.

Leder Ulla Knudsen og terapeut Ilse Sørensen fra Kolding Selvhjælp fortalte om de efterladte, herunder blandt andet om Kolding Selvhjælps åbne sorggruppe.

Efter frokost havde Elene Fleischer, konsulent og ph.d., ordet. Som koordinator for forskningsgrupperne havde hun netop lagt sidste hånd på en rapport om erfaringerne fra gruppernes arbejde. Et gennemgående tema i rapporten er den mangfoldighed og forskellighed, der er det fælles udgangspunkt, som bringer nytænkning og kreativitet ind i arbejdet.

Efter workshopen sluttede eftermiddagen med et indlæg fra Frode Svendsen, souschef i Socialministeriet. Frode Svendsen fandt det positivt, at det første forskerseminar havde udmøntet sig i otte forskningsgrupper, og konstaterede, at formålet med seminarerne ikke blot er forskning, men også at kunne mødes på tværs af fag og interesser.

Forskerseminaret er initieret og finansieret af Referencegruppen til forebyggelse af selvmordsforsøg og selvmord i Danmark.

Det 3. forskerseminar vil finde sted d. 20.-21. november 2002 på kursuscenter Vejstrupslund på Fyn.

Foldere til **hele landet**

AF JOURNALIST INGER ANNEBERG

To nye foldere, der begge handler om selvmordsforebyggelse, kan komme mennesker til gode over hele landet. Folderne, der i først omgang er udgivet i Vejle Amt, er nemlig lavet, så oplysningerne om hjælpeinstanser kan skiftes ud og tilpasses lokale forhold.

Folderen *Hvis livet gør for ondt* henvender sig til mennesker med selvmordstanker. Her er information om baggrunden for selvmordstanker og om, hvordan mennesker med selvmordstanker kan opleve deres egen situation. Folderen opfordrer til, at man snakker med nogen, og den giver oplysninger om, hvor man kan få hjælp lokalt.

Hvis du en holdt af tog sit eget liv henvender sig til efterladte ved selvmord. Folderen informerer om typiske reaktioner og spørgsmål, som efterladte kan have efter, at en nærtstående har taget sit eget liv. Desuden er der et afsnit om børns sorg. På bagsiden henvises til lokale hjælpemuligheder.

– Folderne er udformet, så de kan ligge på bibliotekerne, men også i lægens venteværelse, hos præsten, på kommunen og i rådgivninger. Folderen til efterladte anbefaler vi, at politi, præst eller bedemand deler ud, når de kommer i kontakt med de efterladte, siger Karin Oudshoorn fra Vejle Amt.

Begge foldere er udgivet med støtte fra Referencegruppen til forebyggelse af selvmordsforsøg og selvmord, og det er muligt at få lavet aftaler om at få den trykt til brug i andre amter. I så fald skal det ske via kontakt til Karin Oudshoorn, Sundhedsforvaltningen, Vejle Amt, koo@vejleamt.dk. Folderne kan også ses via www.vejleamt.dk.

Leder

Vi er **godt på vej**

Da *Forslag til handlingsplan til forebyggelse af selvmordsforsøg og selvmord i Danmark* så dagens lys i august 1998, var der mange gode initiativer og visioner på tegnebrættet. Blandt andet blev kompetenceudvikling prioriteret højt, og man anbefalede en udbygning af systematisk uddannelse og opkvalificering af alle relevante faggrupper på henholdsvis grund-, videre- og efteruddannelsesområdet.

I 2001 fremlagde Center for Selvmordsforskning på referencegruppens foranledning en uddannelsesplan. Den strækker sig foreløbig over en treårig periode og betyder, at der nu tegner sig nogle målrettede tilbud til de uddannelsesansvarlige rundt omkring i landet. Således samledes i begyndelsen af marts repræsentanter fra forskellige uddannelsesinstitutioner inden for grunduddannelsesområdet til semi-

nar i Nyborg for blandt andet at få en basisviden om forekomst af selvmord og selvmordsforsøg, teorier og forklaringsmodeller, risikofaktorer- og modeller, forebyggelse og behandling samt holdning og etik. Nu er der skabt et grundlag for, at viden om selvmord og selvmordsadfærd kan blive implementeret i de forskellige uddannelser.

Det er godt at se, hvordan tanke bliver til handling, og for de involverede personalegrupper er det af stor betydning, at der nu er kommet nogle helt konkrete tiltag, der tilgodeser behovet for mere målrettet og systematisk uddannelse og opkvalificering.

Også på forskningsområdet ser vi, at der lægges et stort arbejde for dagen. I marts blev det andet forskerseminar på selvmordsområdet afholdt. I alt otte netværksgrupper med forskere og

praktikere har siden det første forskerseminar sidste år arbejdet med forskellige områder inden for erfarings- og vidensopsamling på selvmordsområdet. Og det er et flot resultat, som vi i referencegruppen håber vil fortsætte.

I februar modtog referencegruppen 22 forskningsansøgninger, der søgte om andel i den ramme på i alt fem millioner kroner, som referencegruppen har meldt ud. Ansøgningerne er nu under vurdering i bl.a. forskningsrådene. Selv om vi desværre langt fra kan finansiere alle relevante ønsker om forskningsprojekter, vidner de mange initiativer om et godt og levende forskermiljø, der kan bidrage til, at arbejdet med selvmordsforebyggelse i fremtiden kan komme til at ske på et endnu bedre grundlag.

SOUSCHEF FRODE SVENDSEN
SOCIALMINISTERIET
ANSVARSHAVENDE REDAKTØR

Opsamling på **strategiplan**

Knap 300 deltog sidste år i Vejle Amts konference i november, som afsluttede det treårige arbejde med et projekt til forebyggelse af selvmordsadfærd. En række indlæg og temagrupper belyste emnet fra meget forskelligartede vinkler. Aut. cand. psych. Ida Koch talte blandt andet om de professionelle berøringsangst over for selvmord.

AF ANDREAS CHRISTENSEN, LINE-BY-LINE

Det var en meget velbesøgt konference, Vejle Amt var vært for i november 2001. Konferencen markerede afslutningen på tre år med forebyggelse af selvmord som prioriteret område. Amtets strategiplan fra 1998 har dannet rammen om den forstærkede indsats, og med en nyudgivet håndbog i konferencemappen skal de mange professionelle og frivillige nu ud og forankre de erfaringer, man har gjort gennem projektperioden.

Konferencen bød på en række indlæg og temagrupper, der belyste selvmordsproblematikken fra mange forskellige vinkler. Cand.pæd., ph.d. Lilian Zøllner, som er leder af Center for Selvmordsforskning i Odense, talte om, hvorfor nogle mennesker aldrig får selvmordstanker, uanset meget svære vanskeligheder. Hun nævnte som modsætning de såkaldte curling-børn, som bliver sårbare unge, fordi deres forældre har givet dem for lidt naturlig modgang i livet. Et andet tema i indlægget var tidens tendens til at gøre livet til et individuelt projekt. Dermed må ansvaret for ens egne vanskeligheder også bæres alene, og det kan for nogle medføre en øget selvmordsrisiko.

Medlem af Det Ethiske Råd, etnolog, mag.art. Karen Schousboe analyserede i et filosofisk indlæg med humoristiske undertoner, hvordan vi betragter selvmord som en ulykkelig hændelse snarere end den handling, der er tale om. Karen Schousboes pointe var, at de fleste af os hele tiden ofrer os for hinanden som en side af det at indgå i et fællesskab. Hun beskrev dernæst selv-

mordet som en offerhandling fra et menneske, der ikke har nogen eller noget at ofre sig for.

De knap 300 konferencedeltagere gik også ud i fem temagrupper med temaerne unge, ældre, etniske minoriteter, efterladte samt indsatsen efter et selvmordsforsøg.

Enhver er unik

I sit indlæg, *Spørg, hvis du vil høre svaret*, om at kommunikere med selvmordstruede advarede aut.cand.psych. Ida Koch fra Frederiksberg Ungdomsrådgivning og Københavns Universitet blandt andet mod at tænke i risikofaktorer, når man står over for et menneske i krise.

– Vi bliver nødt til at møde ethvert nyt menneske med den ydmyge tilgang, at vi intet ved, før vi får det at vide eller erfarer det på anden måde. Og vi skal møde det ukendte menneske med engagement og nysgerrighed og en forståelse af, at ethvert menneske er helt særligt og derfor også tackler livets udfordringer på unikke måder. Faren ved at bestemme en persons truetthed ud fra de såkaldte gruppemarkører eller risikofaktorer er, at mennesker, der falder uden for de generelle karakteristika, ikke bliver hørt eller forstået, når de udtrykker selvmordstanker.

Vær konkret og direkte

Man kan ikke regne med, at den selvmordstruede umiddelbart beretter om sine tanker eller måske planer, sagde Ida Koch.

– At tale om sine selvmordsovervej-

elser er meget vanskeligt. Emnet er tabuiseret, og ofte udtrykkes overvejelserne derfor som hentydninger – prøvende og forsigtigt: “Jeg vil bare væk fra det hele” eller “Jeg er bange for mine dumme tanker”. Den professionelle kan selvsagt ikke slutte noget fra ovenstående sætningseksempler. Mistanken må føre til en undersøgelse, ikke til gætteri. At spørge en kollega til råds vil sjældent føre til afklaring.

– Man bliver nødt til at spørge og bede personen forklare, hvad vedkommende for eksempel mener med “at ville væk” eller at have “dumme tanker”. Eller man må spørge mere direkte, om klienten tænker på at tage livet af sig eller skade sig selv.

Det sker ikke altid. Flere undersøgelser viser faktisk, at mange inden et selvmordsforsøg har forsøgt at kommunikere deres tanker og problemer til andre. De har søgt forskellige i hjælpeapparatet, men ofte uden at være blevet hørt, fastslog Ida Koch.

De professionelle tilbageholdenhed og manglende lydhørhed kan bunde i et kulturelt tabu, manglende fagligt beredskab, usikkerhed, manglende evne til at rumme svaret eller simpelthen manglende tid til at gå ind i den proces, som svaret ville sætte i gang.

Klienten skal mødes

Ida Koch pegede på, at den gode samtale i sig selv kan forhindre selvmord. Derfor er det vigtigt, at de professionelle ruster sig fagligt og personligt, således at det bliver muligt at komme klienten i møde, engageret og forpligtet. Denne

FOTO: BIOFOTO

FORTSÆTTER PÅ SIDE 6 ➤

Der mangler viden om selvmord

Det er en vanskelig opgave at bringe selvmordsproblematikken på dagsordenen i en travl hverdag, hvor selvmord udgør en forsvindende lille del. Det er en af erfaringerne fra Vejle Amts treårige projekt, som nu er afsluttet. Holdningsændringer kræver etablering af netværk og tydelige arbejdsgange i forhold til, hvordan man støtter selvmordstruede.

AF ANDREAS CHRISTENSEN, LINE-BY-LINE

Med en strategiplan i ryggen har Vejle Amt gennem de seneste tre år sat særlig fokus på forebyggelse af selvmord. Vejle Amts Strategiplan fra 1998 peger på, at den styrkede indsats fortrinsvis skal ske ved at samordne de eksisterende tilbud, sørge for uddannelse på området og udvikle hjælpetilbud.

Projekt *Forebyggelse af selvmordsadfærd i Vejle Amt 1998-2001* har ikke haft den store pose penge at dele ud af. Der har samlet været brugt tre millioner kroner, som dels er gået til ansættelse af en projektkoordinator, dels har været anvendt som puljemidler og til kurser og temadage for professionelle og frivillige, der møder selvmordstruede.

Holdninger, viden og samarbejde

Projektet har haft tre hovedområder:

- At ændre holdninger og vaner hos det personale, som har direkte kontakt med selvmordstruede.
- At etablere specialiserede tilbud samt vejledning, supervision og undervisning af professionelle og frivillige.
- At opbygge procedurer og modeller for samarbejde i netværk.

Projektkoordinator Karin Oudshoorn understreger især vigtigheden af det første område:

– Ændring af holdninger og vaner hos personale har været det vigtigste indsatsområde. Der findes mange myter om selvmord, og mange af de professionelle, der har kontakt til selvmordstruede, er usikre over for, hvordan de skal handle. Der kan også være en tendens til at bagatellisere eller mistolke selvmordsadfærd, fordi den

ofte også knytter sig til andre problematikker. Her må systemet tage stilling gennem indførelse af tydelige arbejdsgange. Derved vil den enkelte professionelle føle sig mindre magtesløs.

Samarbejde mellem faggrupper og sektorer har været helt centralt i projektet. En bredt sammensat baggrundsgruppe har givet Karin Oudshoorn kontakt til de forskellige faggrupper, og desuden er der blevet dannet et netværk af kontaktpersoner fra de fleste kommuner i amtet. Karin Oudshoorn mener, at netværksdannelsen er afgørende for at skabe holdningsændringer.

– Selvmordsproblematikken er meget usynlig. Selvmordsforsøgene er ikke registrerede, og derfor er det umiddelbart svært at forholde sig til problemets omfang. Man skal således klæde utroligt mange mennesker på for at sikre en kvalitet i tilbuddene.

Fire indsatsområder

Ændring af holdninger og normer er en tidskrævende proces. De etablerede netværk skal holdes ved lige, og der har i projektperioden været afviklet temadage og kurser for at øge de professionelles viden på området.

Udarbejdelse af informationsfoldere til selvmordstruede og efterladte samt rådgivning for fagfolk og frivillige har også været en del af Karin Oudshoorns hverdag som projektkoordinator. Desuden har der i 1999 været gennemført et auditforum dækkende alle selvmord i amtet.

En handlingsplan for projektet udpegede fire kerneområder: Sygehusene,

børn og unge, efterladte og praktiserende læger.

Erfaringer fra skadestuen på Horsens Sygehus er blevet udbredt til Kolding, Fredericia og Vejle, så alle fire sygehuse i dag har en arbejdsprocedure for modtagelse og behandling af målgruppen. I løbet af 2002 skal modellerne evalueres. På de øvrige områder er der endnu ikke kommet konkrete resultater. Amtets akuttilbud over for børn og unge bør efter projektgruppens mening styrkes, og børnerådgivningen skal også have en konsulentfunktion over for andre professionelle.

Tilbuddene til efterladte skal koordineres bedre, og de praktiserende læger skal klædes bedre på til at identificere og støtte selvmordstruede. Det skal ske gennem et kursus for lægerne, som bliver en del af Depressionskampagnen i Vejle Amt 2001-2004.

Sundhedsforvaltningen konkluderer i en afsluttende rapport, at selvmordsproblematikken fortsat er et vanskeligt emne at bringe på dagsordenen i en travl hverdag, hvor selvmord udgør en forsvindende lille del. Derfor har baggrundsgruppen foreslået at lade indsatsen overgå til drift. Det er der imidlertid ikke penge til, så i stedet har amtets sundhedsudvalg bevilget 600.000 kroner over de næste to år til at forankre de tiltag, der er blevet sat i gang under projektet.

Strategiplan til forebyggelse af selvmordsadfærd i Vejle Amt, Sundhedsforvaltningen 1998.

Kan rekvireres i Sundhedsforvaltningen, Vejle Amt på telefon 75 83 53 33.

imødekommenhed, lydhørhed og parathed kan nemlig være helt afgørende for, om selvmordstanker kommer frem.

– Den professionelle skal i tale og handling give "kontrabudskaber". De tanker og problemer, der ligger til grund for selvmordstanker, skal tages alvorligt, ikke trøstes væk. Den professionelle skal vise, at hun kan tåle budskabet,

at hun kan tale om selvmordstanker og dermed løfte tabuet. Vi skal i tale og handling insistere på, at der er mulighed og veje, og vise vilje til at følge den selvmordstruede ud ad disse veje, sagde Ida Koch og fortsatte:

– Det er meget væsentligt, at vi ikke overtager den selvmordstruedes manglende perspektiv. Det viser sig

ofte ved undersøgelser efter selvmord på psykiatriske afdelinger, at det netop er de patienter, som personalet giver op over for, der tager deres liv.

Selvom projektet nu egentlig er gennemført, har amtet besluttet at fortsætte indsatsen foreløbig i to år.

Selvmordsforsøg hyppigst blandt **de helt unge**

Den store befolkningsundersøgelse fra 2000 viser, at næsten dobbelt så mange af de helt unge forsøger selvmord sammenlignet med de 20-24-årige.

AF JOURNALIST ANDREAS CHRISTENSEN, LINE-BY-LINE

Nye, landsdækkende tal fra Statens Institut for Folkesundhed viser, at 1,7 procent af de 16-24-årige (svarende til ca. 10.000 unge) inden for det seneste år har forsøgt at tage deres eget liv. Selvmordsforsøg ses næsten dobbelt så hyppigt i den helt unge aldersgruppe (2,5 procent) som i aldersgruppen 20-24 år (1,3 procent), men forekommer lige hyppigt blandt de unge mænd og de unge kvinder. I hele befolkningen har 0,4 procent forsøgt selvmord inden for det seneste år.

I undersøgelsen oplyser 14,6 procent af de 16-24-årige, at de inden for det seneste år har haft tanker om at tage deres eget liv uden faktisk at ville gøre det. Det svarer til ca. 83.000 unge. Til sammenligning er andelen med selvmordstanker i befolkningen som helhed 6,7 procent.

Også når det gælder selvmordstanker ser man en betydelig højere andel blandt de helt unge (19,3 procent) end blandt de 20-24-årige (12,0 procent). Lidt flere unge kvinder end unge mænd har selvmordstanker.

Ifølge tallene fra befolkningsundersøgelsen er der siden 1994 hverken flere eller færre, der forsøger at tage deres eget liv. Det er stadig især de unge, som forsøger selvmord, men også blandt denne aldersgruppe er forekomsten uændret. Undersøgelsen i 1994 bygger imidlertid på en betydelig mindre stikprøve end i 2000, og derfor kan udviklingstendensen for perioden være usikker.

LÆS RESULTATER FRA SUNDHEDS- OG SYGELIGHEDSUNDERSØGELSEN PÅ WWW.SUSY.SI-FOLKESUNDHED.DK.

EN HÅNDBOG TIL INSPIRATION

- Selv om vort velfærdssamfund kan være tilfreds med, at selvmordstallet er faldet, så er selvkritisk refleksion alligevel på sin plads...

Sådan lyder en bid af forordet i den lille håndbog med titlen: *En udvej – forebyggelse af selvmord og selvmordsforsøg i Vejle Amt*.

- Vores ønske er, at hæftet bliver til inspiration, både for fagfolk, men også for almindelige mennesker, der har brug for mere indsigt i emnet. Forebyggelse af selvmord handler ikke kun om, hvad fagfolk kan og ved, men er tværtimod en opgave for utroligt mange mennesker. Det håber vi, hæftet bidrager til, siger Karin Oudshoorn, koordinator for selvmordsforebyggelsen i Vejle Amt.

Bogen rummer ni kapitler, bl.a. interview med den frivillige, psykologen, den efterladte, politiassistenten, sygeplejersken, præsten og lægen. Desuden rummer den afsnittet "Til dig, der har selvmordstanker – her kan du henvende dig" og til slut en komplet oversigt over de adresser i Vejle Amt, hvor man kan søge råd og hjælp, samt en liste over telefonlinjer til hjælp og rådgivning. Bogen kan rekvireres i Sundhedsforvaltningen, Vejle Amt, Karin Oudshoorn, koo@vejleamt.dk.

Kvalitetsprojekt i gang

Amager Hospitals toårige modelprojekt er begyndt at beskrive de formelle og uformelle procedurer, som hospitalet har i forhold til mennesker, der har forsøgt selvmord.

AF JOURNALIST ANDREAS CHRISTENSEN, LINE-BY-LINE

Patienter, der modtages på Amager Hospital i forbindelse med selvmordsforsøg, vurderes individuelt og modtages også individuelle tilbud ud fra årsagen til deres selvmordsforsøg. Men hospitalet kender ikke lokalområdet godt nok og bruger for eksempel ikke de lokale, frivillige organisationer som henvisningsmulighed.

Sådan lyder det første, meget forsigtige skøn, efter at hospitalet i februar har gennemført de første interview blandt sundhedspersonale, som i det daglige behandler folk, der har forsøgt selvmord.

Sygeplejerske Marianne Hvid blev i december 2001 ansat som projektmedarbejder på det kvalitetsudviklingsprojekt, som i løbet af to år skal forbedre hospitalets procedurer i forhold til selvmordsforsøgere. Hun står for den praktiske gennemførelse af projektet, der ledes af overlæge August Wang.

Efter udarbejdelse og prætest af en interviewguide har Marianne Hvid indledt en række samtaler med centrale professionelle fra hospitalet. Senere følger interview med eksisterende og potentielle samarbejdspartnere samt kortlægning af en række patientforløb gennem interview med de enkelte patienter.

En tredjedel af de planlagte cirka 25 interview med hospitalsansatte er gennemført, men det går ifølge Marianne Hvid langsomt, fordi det i praksis er vældig svært at komme til at tale med de ansatte – trods en udbredt positiv indstilling til projektet. En meget travl hverdag medfører, at det er vanskeligt for læger og plejepersonale at afse de tre kvarter, som interviewet varer.

Overgange skal styrkes

Mens de gennemførte interview altså indikerer, at selvmordsforsøgere vurderes og behandles individuelt, ser det ikke helt så godt ud med henvisningen efter udskrivelse. Hospitalet henviser for eksempel til patientens egen læge eller socialforvaltningen, men i lighed med mange andre steder i landet er det op til patienten selv at gøre brug af disse tilbud. Undersøgelser viser, at omkring halvdelen af patienterne falder fra, hver gang de henvises fra ét system til et andet, og det er blandt andet disse overgange, projektet vil forsøge at styrke. Hertil kommer, at man ikke kender de frivillige tilbud godt nok til, at de indgår som praktiske henvisningsmuligheder.

Et andet problem er, at selvmordsforsøg ofte registreres under en anden diagnose end selvmordsforsøg, for eksempel depression eller alkoholproblemer. Det gør det vanskeligt for andre fagpersoner at følge op på den første kontakt til hospitalet. Projektet vil blandt andet undersøge, om registreringsproblemerne skyldes manglende fleksibilitet i det edb-system, der anvendes til registreringen.

Det er planen, at interviewene med sundhedspersonalet skal være gennemført inden maj. Også samarbejdspartnere i lokalområdet, herunder frivillige organisationer, skal interviewes i denne første fase af projektet. Til maj begynder Marianne Hvid at kortlægge konkrete patientforløb, og i den forbindelse skal patienter interviewes, både på hospitalet og to-tre måneder efter den første kontakt.

OM PROJEKTET

Amager Hospitals kvalitetsudviklingsprojekt vedrørende selvmordsforsøg indledtes i oktober 2001 og løber i to år. Projektet går ud på at afdække, hvilke formelle og uformelle procedurer, der findes for vurdering, behandling og efterbehandling af selvmordsforsøgere.

Det er hensigten at indlede en kvalitetsudvikling, som skal munde ud i en egentlig handlingsplan. Målet er bedre identifikation, behandling og henvisning i forbindelse med selvmordsforsøg. Hospitalet vil blandt andet forbedre kontakten til de øvrige aktører i lokalområdet, der kan støtte patienterne efter udskrivning. Det gælder for eksempel indvandrerorganisationerne, som man regner med kan støtte nydanskere i at bruge de tilbud, som hospitalet henviser dem til.

Projektet er inddelt i fire faser: Beskrivelsesfasen, datafasen, evalueringsfasen og handlenfasen. Som en del af projektet interviewes relevante professionelle på somatisk skadestue og akut medicinsk afdeling på Sundby Hospital samt på Psykiatrisk Hospital på Amager – alle tre dele af Amager Hospital. Desuden kortlægges et antal patientforløb for at undersøge, om standarder og procedurer faktisk følges. Patienterne kontaktes anden gang efter to-tre måneder.

Amager Hospital har modtaget 800.000 kroner over to år til projektet fra Referencegruppen til forebyggelse af selvmordsforsøg og selvmord. Nyhedsbrevet følger projektets udvikling gennem en række numre.

FORSKNING

Se en fortegnelse over igangværende og planlagt selvmordsrelateret forskning på referencegruppens hjemmeside www.selvmordsforebyggelse.dk.

Indtryk fra en **kongres**

Tre danske deltagere i den 21. Internationale Kongres om Selvmordsforebyggelse i Indien har skrevet rejsebreve om internationalt samarbejde, køn og etnicitet samt etiske aspekter i forbindelse med selvmord. Rejsebrevene kan læses på www.selvordsforebyggelse.dk.

AF JOURNALIST ANDREAS CHRISTENSEN, LINE-BY-LINE

Knap en million mennesker på verdensplan tog deres eget liv i 2000, og det årlige antal selvmordsforsøg ligger på omkring det dobbelte. Det anslår WHO, som i september sidste år arrangerede den 21. Internationale Kongres om Selvmordsforebyggelse. Konferencen blev afholdt i Indien, og fra Danmark deltog blandt andre de tre forskere Karin Helweg-Larsen, Vanita Sundaram og Lilian Zöllner. De tre har skrevet hver deres rejsebreve, som kan læses i menupunktet "KURSER" på www.selvordsforebyggelse.dk.

Karin Helweg-Larsen fra Statens Institut for Folkesundhed skriver om det internationale samarbejde i forbindelse med selvmordsadfærd. Der er store problemer i forhold til registreringen af selvmordsforsøg og selvmord, ikke mindst fordi man i mange lande ikke er særligt indstillede på at erkende, at et dødsfald skyldes selvmord. Et internationalt samarbejde om klassifikationsproblemer blev efterlyst på kongressen. Både sociale og biologiske faktorer blev fremhævet i forbindelse med selvmordsrisiko. Også forebyggelsessiden var i fokus, blandt andet muligheden for at forebygge gennem lovgivning.

Vanita Sundaram, også fra Statens Institut for Folkesundhed, fokuserer i sit rejsebreve på køn, etnicitet og selvmord. Globalt ser man selvmordshandlinger tre gange så hyppigt hos mænd som hos kvinder. Men i Asien er selvmordshyppigheden hos kvinder større end hos mænd, og det skyldes sandsynligvis fattigdom, lav status og belastning i dagligdagen. Dette omvendte billede for de asiatiske kvinders vedkommende gør sig også gældende for asiater, der bor i vestlige lande, tyder undersøgelser på.

Lilian Zöllner fra Center for Selvmordsforskning skriver om de etiske aspekter i relation til selvmord. Trods udbredt modvilje, også i Danmark, mod at kæde selvmordsproblemet sammen med begreberne aktiv og passiv døds-hjælp var den fremtrædende holdning hos en række deltagere i kongressen, at man bør tage denne diskussion. Der var enighed om, at etik bør få en mere central plads i debatten om selvmord. Det er også relevant at skelne mellem etik og moral, for i tværkulturel sammenhæng kan der være stor forskel på de etiske principper og de moralske leveregler, som udspringer af etikken.

NY FAKTASERIE

Center for Selvmordsforskning har udgivet tre hæfter i en serie om fakta og forskning vedrørende selvmordstanker, selvmordsforsøg og selvmord. Målgruppen er alle, der kommer i kontakt med selvmordstruede mennesker enten i et uddannelsesforløb eller i forbindelse med deres arbejde.

De foreløbige udgivelser er *Definitioner på selvmord og selvmordsforsøg*, *Unges selvmordsforsøg og selvmordstanker* samt *Fra tabu til myte*.

Faktaserien er planlagt til løbende udgivelse. Pris kr. 25,- pr. stk. Bestilling kan ske via centerets hjemmeside www.selvordsforskning.dk.

UDGIVER:

Referencegruppen til forebyggelse af selvmordsforsøg og selvmord

REDAKTION:

Souschef Frode Svendsen, Socialministeriet, referencegruppens formandskab, ansvarshavende redaktør; Ann Christina Lie, redaktør, referencegruppens sekretariat; Fuldmægtig Kirsten Nielsen, referencegruppens sekretariat

REDAKTIONENS ADRESSE:

Nyhedsbrev om selvmordsforebyggelse
Sundhedsstyrelsen
Islands Brygge 67
Postboks 1881
2300 København S
Tlf. 72 22 74 00
Fax 72 22 74 13
hjemmeside: www.selvordsforebyggelse.dk

OPLAG: 2.800 stk.

GRAFISK DESIGN:

BYSTED HQ A/S

ÅRGANG:

Udkommer 2 gange årligt
Redaktionen afsluttet 26. marts 2002
Næste nummer udkommer ultimo oktober 2002

ISSN:

1600-6615

ABONNEMENT:

Nyhedsbrevet udgives både i papirversion og på internettet
www.selvordsforebyggelse.dk
Henvendelse vedr. nyhedsbrevet:
e-mail pilan@mail.tele.dk
eller på tlf. 63 11 21 85.

Artikler eller større uddrag må gerne gengives med kildeangivelse – og efter aftale med forfatteren. Signerede indlæg står for forfatterens synspunkter og deles ikke nødvendigvis af redaktionen.

Referencegruppen til forebyggelse af selvmordsforsøg og selvmord i Danmark er et rådgivende og koordinerende organ nedsat i tilknytning til Socialministeriet, Indenrigs- og Sundhedsministeriet og Undervisningsministeriet.

Referencegruppens hovedopgave er at følge op på Forslag til handlingsplan til forebyggelse af selvmordsforsøg og selvmord i Danmark, 1998.

Referencegruppen består af sagkyndige, repræsentanter fra det frivillige sociale arbejde, amter, kommuner og H:S samt berørte ministerier.